

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zajímavosti církevního práva II.

V minulém díle „zajímavostí“ jsme se věnovali svatokrádežím, zneuctěním hostie, rouhání, exorcismu a dalším „drobkům kanonického práva“. Dnes se podívejme na další instituty kanonického práva, které se mohou leckterým z vás jevit jako relikty temného středověku – omyl! Jsou platné dodnes...

V minulém díle „zajímavostí“ jsme se věnovali svatokrádežím, zneuctěním hostie, rouhání, exorcismu a dalším „drobkům kanonického práva“. Dnes se podívejme na další instituty kanonického práva, které se mohou leckterým z vás jevit jako relikty temného středověku – omyl! Jsou platné dodnes...

Kdo je to „odpadlík“ víte? Ne, nemyslím seriál na nejmenovaném televizním kanále. Apostase neboli odpadnutí je naprosté odmítnutí křesťanské víry pokřtěným – je definováno v kánonu 751: „Bludem se nazývá tvrdošíjné popírání některé pravdy, kterou je nutno věřit vírou božskou a katolickou, nebo tvrdošíjné pochybování o ní po přijetí křtu; odpad od víry je odmítnutí křesťanské víry jako celku; rozkol (schizma) je odmítnutí podřízenosti papeži nebo odmítnutí společenství s členy církve papeži podřízenými“ – tím máme definováno jak odpadlictví, tak herezi a rozkol. Hereze je v kánonu zaměněna za slovo „blud“, ovšem kdo setrvává v bludu je heretikem, tedy kacířem (zde je podstata boje a upálení mistra Jana Husa – dle tehdejší věrouky byl kacířem, a to na rozhraní bludu a schizmu, neboť odmítal některé tehdy uznané „pravdy“ a současně nesdílel plnou podřízenost členům církve „papeži podřízeným“). Dnes by však samozřejmě za své názory upálen nebyl – tresty za výše uvedené delikty je exkomunikace jako samočinný trest (výklad o samočinném trestu viz první díl „Zajímavosti církevního práva“), nicméně velmi pravděpodobně by byl právě exkomunikován (vyločen z církve), více než pravděpodobně by byl zbaven úřadu ipso iure (dle kánonu 194: Samým právem je z církevního úřadu odstraněn 1) kdo pozbyl duchovní stav, 2) kdo veřejně odpadl od katolické víry nebo od společenství církve, 3) duchovní, který uzavřel neplatné manželství, i když pouze civilní). Pro duchovní zde platí též výjimečný trest, který signalizuje příslušnost k církvi jako „ke Kristově armádě“ – zákaz pobytu nebo přinucený pobyt. Při „dlouhotrvající zarputilosti“ nebo těžkém pohoršení může dojít i k propuštění z duchovního stavu (mistr Jan snažící se o reformu církve by tedy dnes byl maximálně propuštěn a vykázán z řad církve – jistě by nehořel na hranici – i církevní právo dělá pokroky!).

Zvláštním ustanovením je delikt nekatolického křtu a (nekatolická) výchova dětí. Kánon 1366: „Rodiče nebo kdo jsou na jejich místě, kteří dají své děti pokřtít nebo vychovat v nekatolickém náboženství, budou potrestáni nápravným nebo jiným spravedlivým trestem“. Skutková podstata je tedy naplněna, pakliže rodiče nebo jejich zástupci přenechají děti osobám k nekatolickému křtu nebo výchově (tzv. „tradunt“). Otázkou zůstávají smíšená manželství... Je zde úsilí katolíka (ne)dostatečné? Zde jsou benevolentnější některé Pobaltské státy, které v ústavách zakotvují, že je sice vyznání dětí z části věcí rodičů, ovšem pouze potud, dokud děti přímo neodmítají. Přesně zakotvují, že k určitému vyznání či náboženství není možno nikoho nutit – ani dítě.

Kdysi se před soudy přísahalo na Bibli. „Čo bolo, to bolo...“ – nepravdivá výpověď je smutným, avšak více než běžným obrazem našich soudních síní. Kánon 1368 praví: „Kdo se dopustí křivé přísahy před církevním představeným svým tvrzením nebo příslibem, bude potrestán spravedlivým trestem“. Trest je zde tedy neurčitý. Důležité však je, že se jedná o obecné složení přísahy před církevní autoritou – tedy kdekoliv a kdykoliv. Nemusí se takový slib nutně odehrávat na církevní půdě, ani přímo při výkonu funkce kněžského apod. Nezapomínejme, že kněží není „ve službě“ jen „před oltářem“!

Zvláštní část CIC zaujímá „přisvojování si a zneužití úřadů“. Jsou to v prvé řadě trestní skutkové podstaty na ochranu svátostí. Laskavý čtenář jistě touží po hříchu proti šestému přikázání (Nesesmilníš!) – budiž... Kánon 1378: „Kněz, který při udílení nebo při příležitosti nebo pod záminkou svátosti smíření svádí kajícího ke hříchu proti šestému přikázání Desatera, bude potrestán podle závažnosti zločinu suspenzí, zákazy, zbaveními a v závažnějších případech propuštěn z duchovenského stavu“. K šestému přikázání se vztahují delikty „Absolutio complicitis“ a „Solicitace“. První z nich je snětí hříchu proti šestému přikázání, který spáchal zpovědník s penitentem. (kánon 977: „Rozhřešení spoluvíka hříchu rpti šestému přikázání Desatera je neplatné, kromě případů nebezpečí smrti“). Sankcí je exkomunikace (samočinná), jejíž odejmutí je vyhrazeno Apoštolské stolici.

Solicitace je svedení penitenta knězem ke hříchu proti šestému přikázání návazně na zpověď nebo v souvislosti s ní. Může se jednat o hřích se zpovědníkem nebo třetí osobou a dle bohosloveckých textů je lhotejno, zda penitent klad odpor či nikoliv. Tresty za takový delikt jsou podobné všem výše uvedeným vyjma exkomunikace, která zde není výslovně uvedena, ale v závažných případech může být uložena jako „přiměřený – spravedlivý trest“.

I v církvi je zřejmě „korupce“, neboť jinak by neexistovala v kanonickém právu skutková podstata „podplácení“. Spočívá v tom, když někdo nositeli úřadu v církvi zaručí nebo slíbí výhodu, aby jej pohnul k protizákonnému jednání atd. Přiznejme si však, že nás mnohem více lákají informace o skutkové podstatě „falešného udání pro solicitaci“. Kánon 1390, §1: „kdo nepravdivě udal u církevního představeného zpovědníka, že spáchal zločin, o němž viz výše v kánonu 1387 (solicitace), upadá do interdiktů nastupujícího bez rozhodnutí představeného, a jestliže je duchovním, ještě do suspenze“. Zde je však „těžko co dokazovat“. Takový delikt může být spáchán jen při naplnění kánonu 982: „Kdo se vyzná, že nepravdivě oznámil církevnímu představenému nevinného zpovědníka jako pachatele svádění ke hříchu proti šestému přikázání Desatera, bude rozhřešen až potom, kdy formálně odvolá nepravdivé oznámení a je ochoten napravit škodu, jestliže vznikla“.

Obdobou civilní „pomluvy“ je skutková podstata „hanobení“ – poškozují dobrou pověst. Blíže viz kánon 1390, §2. Pro církevní hodnostáře jsou však obzvláště zajímavé následující „trestné činy proti stavovským povinnostem“ (připomeňme jen snahu všemožných stavů o kodifikaci etického chování – například etický kodex zaměstnanců státní správy apod. Ano, je mnoho možností prohrěšků, deliktů a trestných činů, ale jen duchovní stav přímo stanovuje i tresty za porušení povinností). Duchovním a řeholním osobám je zakázáno provozovat obchodní činnost (kánon 1392), samozřejmě složila-li osoba slib čistoty (celibátu), pak je též vyloučeno platně uzavřít manželství (kánon 1394) – a to, i kdyby takové manželství mělo být pouze civilní. Dotyčná osoba může být trestána suspenzemi, zbaveními ba i propuštěním z duchovenského stavu. Jedná se však samozřejmě o normy církevní, tedy na civilní platnost sňatku nemají již nyní vliv (ještě za Rakouska-Uherska by bylo takové manželství i z „úřední moci“ prohlášeno za neplatné).

Codex iuris canonici se samozřejmě zabývá i činy, které jsou trestné i v oblasti civilního práva, trestá je však pouze v dosahu svých pravomocí. Speciální ustanovení (kánon 1370) se týká fyzického napadání papeže – následuje automatická exkomunikace (papež je osoba posvátná a nedotknutelná). Pakliže se takového jednání dopustí dotyčný vůči biskupovi, pak upadá do interdiktů a „kdo fyzicky napadne duchovní nebo řeholní osobu na potupu církve nebo církevní moci nebo služby, bude potrestán spravedlivým trestem“.

Stále diskutovaným je ustanovení 1398: „Kdo provedl a nechal si provést dokonatý potrat, upadl do exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného“. Nutno podotknout, že pokus nebo překažený čin nejsou trestné. Nicméně toto ustanovení bude nepochybně jedno z těch, která budou při příští rekodifikaci CIC velmi diskutována – a velmi pravděpodobně obstojí, dovolím si odhadovat,

ještě nejméně 200 let.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část – možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část – „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část – Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část – Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část – Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část – Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)